

UČITELSKÝ MĚSÍČNÍK

10 | 2023

DIGITÁLNÍ VÝCHOVA OČIMA
PEDAGOGA

ZÁBAVOU PROTI PŘEDSUDKŮM

JAK NA SEXUÁLNÍ VÝCHOVU

e-časopisy

Vy je máte?
A mohla bych je vidět?

**Vaše předplatné
není jen tištěný
časopis!**

Zažádejte si o přístup
k časopisům v online podobě.

Zaregistrujte se na
www.rizeniskoly.cz/registrace

Jakmile registraci dokončíte
kliknutím na link v doručeném
e-mailu, napište nám na
redakcers@rizeniskoly.cz
a uveďte IČ školy.

e-časopisy vám obratem
aktivujeme.

 ŘÍZENÍ ŠKOLY

 Wolters Kluwer

OBSAH

ZAMYŠLENÍ NAD

- Úspěšnost** | PhDr. Václav Mertin 2
Vážená ukrajinská matko, váš syn nemá svačinu, přijde OSPOD |
Mgr. Jarmila Kubářková, Ph.D. 3

UČITELSKÉ ŘEMESLO

- Hospitační vychytávky: 2. část – cíl vyučovací hodiny** |
Mgr. Irena Trojanová, Ph.D. 5
**Digitální výchova očima pedagoga: Jak probíhá digitální
vzdělávání, které děti opravdu připraví na budoucnost?** |
Mgr. Radka Kůřilová; Mgr. Adéla Svobodová 6
Proč čteme s našimi žáky i na 1. stupni rozmanité texty |
Dagmar Kopřivová 7
Germanismy v hlučínském nářečí | Mgr. Eva Bělinová 9
**Jak jsme zaváděli vysvědčení s formativním hodnocením:
Změny pohledem učitelů** | Bc. Lucie Štěbrová 10

ROZHOVOR

- Žáci se na tvorbě vlastního projektu naučí nejvíce** |
Veronika Haissingerová 13
Týden v roli vyučující/ho – program Zkus učit! | Iva Průšová 15
Nevsední výuka dějepisu: Archeologické muzejní kufříky |
Mgr. Lukáš Faktor 18
**Laureátka GTP: Hodiny učitelů, kteří se sami dál nevzdělávají,
musí jít k šípku** | Markéta Mylková 19
**Nemyslím si, že děti budou s pomocí umělé inteligence
ve školách podvádět** | Eva Nečasová 22

PŘEDSTAVUJEME

- Žádná tabu před tabulí aneb Jak na sexuální výchovu** |
Mgr. Dagmar Křišová 25
**Společné vzdělávání a networking učitelů v Síti škol
Paměti národa** | Eva Mikulášková 27
Lesu a přírodě blíž | Eva Šrailová 28
**Nový webový portál, který učitelům pomůže naplánovat
školní výlet od A do Z** | Tomáš Veselka 29

INOVACE A INSPIRACE

- Aplikace podporující duševní zdraví: efektivní forma psychické
podpory?** | PhDr. Anna Frombergerová, Ph.D.;
Bc. Lenka Petrželková 32
Zábavu proti predsudkům | Ing. Veronika Pevná 33

DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE

- AI ve škole aneb Doporučení pro učitele** |
PhDr. Daniela Kramulová 35

Žáci se na tvorbě vlastního projektu naučí nejvíce

Čím dál častěji a z různých stran slyšíme, že škola žáky dostatečně nepřipravuje na budoucnost. Že mnohé informace, které se učí a memorují, nejsou pro jejich další studentský, osobní ani pracovní život podstatné. Tento rozhovor ale vypovídá o něčem úplně jiném. S Veronikou Haissingerovou, která působí jako projektová manažerka v Centru pro přenos poznatků a technologií Univerzity Karlovy, jsme si povídali o tématu podnikavosti. Sadě dovedností, které jsou potřeba pro současný život v neustále se měnícím světě a kterým se už na mnoha školách věnují.

?) Jak byste téma podnikavosti popsala nebo vysvětlila někomu, kdo o něm nikdy v kontextu školního vzdělávání neslyšel?

Podnikavost chápeme jako schopnost vidět nápady a umět využít příležitostí je realizovat, a to nejlépe kreativním přístupem. A vytvářet tak hodnoty pro sebe i své okolí s udržitelným společenským dopadem. Jedná se vlastně o sadu dovedností, jako je například schopnost komunikovat a fungovat v týmu, kreativitu, prezentaci a vlastní sebezprezentaci, přijmout odpovědnost za vlastní učení, vyrovnat se se změnami, uvědomovat si své vlastní silné a slabé stránky a umět jich využít v praktickém životě.

?) Uvádí se, že je to důležitá a zásadní kompetence pro 21. století. Proč?

Touto definicí není myšleno, že člověk musí být primárně podnikatelem, ale že by si měl umět poradit v tak rychle se měnícím světě, kdy nevíte, zda obor či pozice, na které se připravujete, budou za pár let vůbec existovat. Podnikavě můžete působit ve své firmě nebo u zaměstnavatele, ale hodit se to nejspíš bude i během výzkumu a jeho aplikaci do reálného světa. Rozvojem podnikavých schopností dětí, žáků a mladých lidí přispíváme k vytvoření moderní společnosti, která je schopna přeměnit své nápady v činy. Což vidí v současné době EU jako jednu ze zásadních priorit v rámci evropské konkurenceschopnosti.

?) Když zmiňujete EU, integrovaly evropské státy téma podnikavosti do vzdělávacích systémů, a pokud ano, jak?

Evropa si uvědomila, že je vlastně trochu pozadu za okolním světem a že musí podpořit oblast vzdělávání, aby byli lidé schopni přeměnit své nápady v reálné produkty či servis. Ale nejde pouze o realizaci nápadů, jde především o širší záběr, o to, být připraven na praktický svět.

Evropská komise vytvořila moc pěkný nástroj EntreComp¹, který se skládá ze tří základních kompetenčních oblastí, a ty jsou rozděleny na 15 kompetencí, které definují podnikavost. Je to nástroj, který se dá velice dobře využít v praktickém světě výuky a vzdělávání pro hodnocení a evaluaci posunu žáků a studentů. Kolem EntreComp se vytvořila inspirativní mezinárodní komunita², která sdílí své zkušenosti a inspiruje se navzájem ve využití metod pro výuku k podnikavosti.

?) Kdy je ideální s podporou podnikavosti u dětí/žáků začít?

Děti jsou od útlého věku kreativní a otevřené učení. Ideální je tedy začít co nejdříve. Divergentní myšlení, tedy to, když dítě či žák hledá, objevuje a tvoří různá alternativní řešení, se může rozvíjet už na mateřských školách formou kreativních her i úkolů. Měli bychom se snažit o to, aby se dětské otevřené myšlení nevytratilo, což se bohužel často děje. Čím jsou žáci starší, tím více o sobě tvrdí, že kreativní nejsou, a postupně se z nich vytrácí přirozená schopnost, která nebyla podporována. S tím souvisí i následné rozvíjení vlastní odpovědnosti, uvědomění si svých slabých a silných stránek, umění fungovat v týmu a komunikovat v něm. Dále třeba

¹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1317&langId=cs>

² <https://entrecompeurope.eu>

ROZHOVOR

i práce s časem a mnoho dalších praktických zkušeností, které jsou nezbytné v současném rychle se měnícím světě. Podpoře podnikavosti žáků na prvním stupni se věnuje například organizace Prototypci³.

? Jakými způsoby nebo metodami je možné u žáků zájem o toto téma podporovat?

Určitě je to projektová výuka, práce na reálných věcech, které mají ideálně i dopad na život ve škole nebo jejím okolí. Nejdůležitější na tom všem je, aby si žáci dokázali zažít smysluplnost – proč a k čemu něco dělají – a všimli si, jak mohou na projektech využít i teoretické znalosti, které se ve škole naučili. V neposlední řadě má velký efekt zažít i sílu prožitku, že mohou něco změnit, posunout a přeměnit nápad ve skutečnost. S tím souvisí i další otázka, do jakých hodin, předmětů je možné téma podnikavosti zasadit. Učitelé by spolu měli komunikovat a sdílet metody, které ve třídách využívají. Vzájemná návaznost a aplikovatelnost předmětů je velice podstatná.

Další možností rozvoje podnikavosti je například fiktivní firma, alternativní programy na školách, kde si děti v rámci svého studia (jedná se především o střední školy) budují, posouvají svůj projekt, školní i mimoškolní soutěže a programy. O všech těchto programech a zkušenostech s nimi se můžete doslechnout v našich podcastech Z lavice do akce!

? Do jakých typů škol, předmětů je možné téma podnikavosti zařadit?

Členským zemím Komise doporučila řadu opatření, například zahrnout výuku podnikavosti do osnov všech typů škol, a to jak všeobecných, tak odborných. A posilovat a podporovat výuku k podnikavosti od ročníků prvního stupně základní školy až po vysoké školy. Do hodin můžeme podnikavost vnést různými způsoby, třeba výukou v tandemu (odborník, podnikatel a učitel), pozváním hostů z řad odborníků a podnikatelů, sdílením jejich úspěšných, ale i neúspěšných příběhů.

? Pokud ve škole zatím žádné aktivity tímto směrem neprobíhají, jak by mohl učitel začít? Nebo jak může podporu podnikavosti do školy vnést ředitel?

Těžké je začít měnit věci zdola, pokud tomu vedení není nakloněno. Jestliže vedení nemá ochotu naslouchat, pak je pro učitele lepší, aby odešel a našel si školu, která bude

přístupná změnám. Učitel však může argumentovat, přinášet pozitivní příklady a ukázat, jak je dané téma pro školu, žáky i vedení přínosné. Určitě je dobré získat více zapálených kolegů a společně se posouvat s podporou vedení.

? Mohla byste uvést příklad projektu, na kterém žáci na některé z aktivních škol pracovali?

Velice se mi líbil projekt Brum v rámci alternativního programu EVA na OA Heroldovy sady, kdy studentky prodávaly plyšáky s postižením. Přišlo mi to jako skvělý nápad, já sama mám dceru, která nosila jako malá okluzor, a pejsek s okluzorem by pro ni byl určitě hezký podpurný dárek.

? Máte informace o tom, zda např. firmy, které žáci během studia střední školy založili, fungovaly dál i poté, co studentský projekt skončil?

Určitě je mnoho studentských projektů a úspěšných startupů, které vznikly na střední škole a pokračují dále. Největší radost však máme, když vidíme osobní rozvoj a posun, který žák zažije na sobě. Jelikož víme a věříme, že to je to, o co tu běží, a to, co se bude mladému člověku hodit celý život. Mluvím tak i za náš tým v Centru přenosu poznatků a technologií na UK, kde vytváříme vzdělávací kurzy a workshopy se zaměřením na podnikavost (více zde: <https://cppt.cuni.cz/CPPTN-567.html>). Nejde nám o finální výstup, ale o proces, o vykročení z komfortní zóny, snahu chtít věci změnit. To je základ pro to, aby se ze studenta stal úspěšný vědec, inovátor nebo zaměstnanec.

? Jaké projekty, asociace nebo instituce v Praze a v ČR pomáhají s podporou podnikavosti ve školách?

V současné době končí **projekt iKAP II – Inovace ve vzdělávání**, který je zaměřen na hl. město Praha a jehož součástí byla i klíčová aktivita Podnikavost. V rámci této aktivity vznikly pod Pedagogickou fakultou UK ve spolupráci s Centrem pro přenos poznatků a technologií Univerzity Karlovy podcasty, které mají za cíl inspirovat stávající a budoucí pedagogy v podpoře žáků k podnikavosti. Součástí jsou i workshopy. Více informací najdete zde: <https://cppt.cuni.cz/CPPTN-571.html>.

PII vytvořilo také **Centrum pro podporu podnikavosti**, které v rámci klíčové aktivity realizovalo několik online a offline eventů zaměřených na tuto oblast a připravilo kurz

³ <https://prototypci.cz/>

pro koordinátory podnikavosti. Ten byl složen z několika workshopů pro uzavřenou skupinu účastníků.

Pro příklad: V roce 2017–2020 probíhal v Jihomoravském kraji projekt KaPoDaV – Podpora kariérového poradenství, podnikavosti pro udržitelný rozvoj a dalšího vzdělávání. Tento projekt měl za cíl zavedení a rozšíření metodické podpory pro učitele v oblasti podpory kompetencí k podnikavosti, kreativitě, iniciativě, kariérového poradenství a celoživotního vzdělávání. Jihomoravský kraj je trochu napřed a určitě nás může v mnohém inspirovat.

Důležitá je i nezisková organizace Lipka (<https://www.lipka.cz>), která je jedním z průkopníků tématu podnikavosti a zdůrazňování její důležitosti ve vzdělávání. Tématu se věnuje dlouhodobě a snaží se šířit nejen povědomí, ale i praktické zkušenosti, znalosti a informace, především na Moravě. V rámci projektu iKAP JMK II, který probíhal v letech 2020–2023, vytvořila Lipka inspirativní web Podnikavá mysl⁴, plný příkladů dobrých praxí, návrhů a tipů, jak zavádět podnikavost do výuky, včetně kalendáře akcí.

V roce 2022 vznikla **Asociace podnikavé Česko**, která si klade za cíl především zefektivnit a usnadnit spolupráci v rámci podpory podnikavosti v ČR. Jejím důležitým cílem, který v ČR tak dlouho chyběl, je zabránit neefektivnímu plýtvání lidskými a finančními zdroji. Tvoří ji zajímaví členové, především školy, vzdělávací instituce a organizace. V současné době pracuje asociace na mapování vzdělávání zaměřeného

na rozvoj podnikavosti v ČR. Více zde: <https://www.podnikavacesko.cz>.

?) Jaké výhody přináší to, když studenti pracují na vlastních projektech, oproti tomu, když do škol zavítají např. podnikatelé a povídají jim o svých zkušenostech?

Zkušenost se založením vlastní firmy je samozřejmě k nezapomenutí a žáci se na tvorbě vlastního projektu naučí nejvíce. Učit se z vlastních chyb, mít vlastní zodpovědnost, cítit, jak náročné je táhnout věci kupředu, je nepřenositelný zážitek. Příklady, kdy podnikatelé chodí do škol a sdílejí své zkušenosti, jsou ale také velmi přínosné, školy by to měly podporovat a zavádět do výuky. Zajímavou formou je také tandemová výuka, kde odborník z praxe nebo podnikatel vyučuje společně s učitelem.

?) Jaká byla zpětná vazba od studentů i od jejich rodičů na školách, kde nějaké projekty nebo výuka k podnikavosti probíhaly?

Zpětné vazby jsou určitě velmi pozitivní, když jsou do projektů zapojeni rodiče nebo se projekty týkají prostředí školy či komunity, ze které rodiče pocházejí. Na těchto projektech pak rodiče pochopí smysluplnost a propojení praktického a teoretického vzdělávání.

Rozhovor vedla Mgr. Michaela Váchová, odborná editorka Učitelského měsíčníku.

Týden v roli vyučující/ho – program Zkus učit!

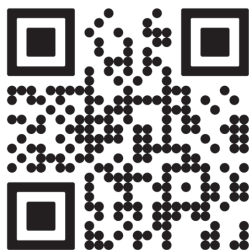

Program Zkus učit! vznikl jako příležitost pro zájemce o učitelství z jiných oborů, aby se na základě vlastní zkušenosti mohli rozhodnout, jestli je pro ně učitelství to pravé. Vytvořili jsme ho tak, aby ověřil jejich motivaci a poskytl zážitek sebe sama v učitelské roli v reálné škole. A protože toho není málo, co musíte udělat, pokud se chcete za katedru dostat z jiného oboru a bez pedagogické kvalifikace, dbáme na to, aby se účastníci mohli soustředit na učení, a my se staráme o všechno ostatní – zejména o kvalitní podporu.

⁴ <https://www.podnikavamysl.cz/cz/o-nas/o-projektu>

rodiče. Hleďte společně situace, v nichž vám tento nástroj pomáhá, ale nebojte se otevřeně mluvit také o tom, kdy se vám jeho použití nezdá prospěšné. Nastavujte společně limity a seznamujte s tím, v jakých souvislostech o AI uvažujete, také rodiče.

Doporučení NPI ČR pro využívání umělé inteligence na základních a středních školách si můžete stáhnout prostřednictvím QR kódu. O jednotlivých bodech doporučení můžete ve škole diskutovat a upravovat si je podle vlastních podmínek.

Stáhněte si Doporučení pro využívání umělé inteligence na základních a středních školách

Podpora škol v kontextu digitalizace je financována Národním plánem obnovy Digi.

PhDr. Daniela Kramulová, revize ICT, Národní pedagogický institut ČR

- **Vydává:**
Wolters Kluwer ČR
www.wolterskluwer.cz
- **Šéfredaktorka:**
Mgr. Naďa Eretová
tel.: 246 040 433
e-mail: redakce@rizeniskoly.cz
- **Odborná editorka:**
Mgr. Michaela Váchová
tel.: 774 555 570
- **Adresa:**
Wolters Kluwer ČR
redakce Řízení školy
U Nákladového nádraží 10
130 00 Praha 3
tel.: 246 040 444
IČ: 63077639
- **Předplatné a distribuce:**
tel.: 246 040 400
e-mail: obchod@wolterskluwer.cz
- **Inzerce:**
Šimon Hřebecký
tel.: 773 629 301
e-mail: simon.hrebecky@gmail.com
- **Tisk:**
SERIFA, s. r. o.
Jinonická 80, Praha 5

Za správnost údajů uvedených v článcích odpovídají jejich autoři.

Přetisk a jakékoli šíření dovoleno pouze se souhlasem vydavatele.

Vydávání povoleno Ministerstvem kultury ČR pod číslem MK ČR E 23924
ISSN 2694-9946

Všeobecné obchodní podmínky najdete na www.wolterskluwer.cz/obchod.

Předáno do tisku dne 19. 9. 2023

© Wolters Kluwer ČR, 2023

